

Vastaus Juha Järän ja 16 muun valtuutetun aloitteeseen: Kaupungin kilpailutuksiin kehitystä ja kehitysresursseja

VD/1430/00.02.00.03/2023

PT/TE/JH/HW/PW/JR/JT

Juha Järä ja 16 muuta valtuutettua jättivät seuraavan valtuuston työjärjestyksen mukaisen valtuustoaloitteen:

”Laadukas kilpailutus, sen eri tasoilla, on perusedellytys kuntalaisten ja yritysten maksamien verovarojen oikeaan, vastuulliseen sekä läpinäkyvään käyttöön kun haetaan parhaita toteutuksia investoinneille. Jos kilpailutus hoituu heikosti, on uhkana jopa epäluottamus. Kaupunki voi menettää huonoissa kilpailutuksissa rahaa, voi menettää korvaamattomia luontoarvoja tai mikä pahinta: kuntalaisten tai päättäjien omat aloitteet pitkittyvät tai jopa estyvät kokonaan.

Viimevuosina on julkisuutta myöten tullut esiin useita hankkeita ja niiden esiintuomia ongelmia. Kilpailutus ei ole joko toteutunut tai on toteutunut heikosti, osin siksi kun siihen on vastannut vain yksi tai kaksi hakijaa. Näistä joskus toinen on sittemmin vetäytynyt kesken prosessin. Hankkeissa on myös ollut mukana toimijoita, joiden taustat ovat herättäneet perusteltujakin epäilyjä. On myös erilaisia viitteitä, ettei kaupungin resurssit kilpailutuksessa ole kunnossa.

Kaupungininsinööri Vantaan Sanomissa 14.2.2023:

”Vantaan terassikilpailutusta on arvosteltu epäammattimaiseksi, muun muassa kilpailutusaikaa on pidetty liian lyhyenä. Miksi kaupunki ei hoida kilpailutusta huolellisesti?– Juuri tänään (maanantaina) kysyin kaupungilta, löytyisikö henkilö hoitamaan kilpailutuksia päätoimisesti ja pitkäjänteisesti. Sellaista ei löydy, sellaiseen ei ole henkilöresursseja. Siksi minä hoidan terassikilpailutusta muiden töideni ohessa, Westlin vastaa.”

[Tikkurilan suurterassia pyörittänyt yhtiö jätti veroja maksamatta – "Oli täysin kannattamaton" | Paikalliset | Vantaan Sanomat](#)

Terassikilpailutus ja siihen liittyneet seikat ovat kuitenkin vain yksi esimerkki isossa kokonaisuudessa. Uskomme että panostukset asian korjaamiseksi maksavat itsensä taloudellisesti ja laadullisesti monin kerroin takaisin.

Esitämmekin että:

- virkahenkilöstö tuo valtuustolle ne kehityskeinot ja aikataulut, joilla kaupungin kilpailutus ja siihen liittyvät seikat järjestetään kaikin puolin laadukkaasti.
- Kartoitetaan yhteistyössä toimialojen ja valtuuston kanssa kilpailutukseen tarvittavat henkilöresurssit ja varmistetaan siihen tarvittavat talouskirjaukset.
- Lisäksi kehitysprosessiin tulee myös kaupungin sisäisen tarkastuksen resurssit valjastaa mukaan. ”

Kaupunginvaltuusto 27.2.2023 § 15

Päätös:

Päätettiin ottaa asia käsiteltäväksi ja lähettää valtuustoaloite kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

Valtuustoaloitteeseen on valmisteltu vastaus Hankinnan palveluyksikössä sekä kaupunkiympäristön toimialalla.

Hankinnan palveluyksikkö toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Julkiset hankinnat ovat julkisten varojen käyttöä, jossa pyritään tekemään laadukkaita, innovatiivisia ja kestäviä hankintoja.

Jo hankintalakikin edellyttää, että hankintayksiköiden on pyrittävä järjestämään hankintatoimintansa siten, että hankintoja voidaan toteuttaa mahdollisimman taloudellisesti, laadukkaasti ja suunnitelmallisesti olemassa olevat kilpailuolosuhteet hyväksi käyttäen ja ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioon ottaen.

Vantaan kaupungilla hankintatoimi on järjestetty siten, että hankinnan palveluyksikkö vastaa kaupungin hankintatoimen kehittämisestä, keskitettyjen hankintojen vastuullisuudesta ja kaupungin hankintojen ohjauksesta ja ohjeistuksesta, kansallisen kynnysarvon ylittävistä materiaalihankinnoista sekä kaupunginjohtajan vahvistaman listan mukaisista palveluhankinnoista sekä kaupunkikonsernin kilpailuttamisprosessien ja hankintoihin liittyvän sopimushallinnan kehittämisestä. Lisäksi hankinnan palveluyksikkö palvelee toimialoja kilpailuttamalle heille heidän vastuullaan olevia hankintoja.

Tämä tarkoittaa sitä, että suurin osa kansallisten kynnysarvojen ylittävistä hankinnoista sekä myös osa ns. pienhankinnoista kilpailutetaan hankinnan palveluyksikön toimesta. Poikkeuksena tästä ovat kaupunkiympäristön toimialalla toteutettavat rakennus- ja käyttöoikeusurakat sekä osa palveluhankinnoista. Tämän jaon taustalla on se ajatus, että rakennusurakoiden kilpailuttaminen vaatii hyvin vahvaa substanssiosaamista ja parempi lopputulos saavutetaan sillä, että substanssi- ja hankintaosaaminen ovat samoissa käsissä. Vastaavanlainen jako on käytössä myös muissa kunnissa, joissa hankintatoimi on keskitetty.

Hankinnan palveluyksikössä toimitaan ammattimaisesti ja henkilöstön osaamisen ylläpidosta ja kehittämisestä huolehditaan jatkuvasti. Myös henkilöresurssit suhteessa työmäärään ovat tällä hetkellä riittävät. Lisäresurssitarvetta tulee vuoden 2025 alussa työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisvastuun valtiolta kunnille siirtymisen myötä.

Kaupunkiympäristön toimiala ottaa omassa vastauksessaan kantaa heidän osaltaan hankinnan resurssi- ja määrärahatarpeisiin.

On yleisesti tunnistettu asia, että hyvä kilpailu tuo mukanaan myös säästöjä. Sääntöjen konkreettinen laskeminen ja osoittaminen ei ole aivan yksinkertaista. Pyrimme jatkuvasti kehittämään toimintaamme, jotta pystyisimme paremmin seuraamaan kilpailuttamista, ostoja ja myös tunnistamaan mahdollisia säästöpotentiaaleja. Tulevista kilpailutuksista ilmoitamme etukäteen julkaisemalla kilpailutuskalenteria Vantaan internet-sivuilla Hankinnan osiossa. Kilpailua voimme edistää lisäämällä markkinavuoropuheluja ja kehittämällä toimittajahallintaamme. Markkinavuoropuheluissa käydään keskustelua potentiaalisten tarjoajien kanssa hankinnan kohteesta ja mahdollisista vaihtoehdoista mitä markkinoilla on tarjota ratkaisuksi. Kilpailutusten valmisteluun ja tarjouspyyntöjen laatuun tulemme kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Paras tie näihin tavoitteisiin pääsemiseksi on yhteistyö markkinoiden ja potentiaalisten tarjoajien kanssa. Kilpailu ei kasva lisäämällä hallinnollista taakkaa hankintalainsäädäntöä kiristämällä.

Kaupunkiympäristön toimiala toteaa vastauksenaan seuraavaa:

Vantaan kaupungin tekemiä hankintoja ohjaavat niin laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (*Hankintalaki*) kuin kaupunginhallituksen hyväksymät Vantaan kaupungin yleiset hankintaohjeet. Kaupunkiympäristön toimiala huolehtii itse vastuullaan olevien rakennus- ja käyttöoikeusurakoiden sekä valittujen palveluhankintojen kilpailuttamisesta. Muut hankinnat kaupunkiympäristön toimiala kilpailuttaa yhteistyössä hankinnan palveluyksikön kanssa. Tämä järjestely johtuu siitä, että etenkin rakennusurakoiden kilpailuttaminen vaatii vahvaa substanssiosaamista hankintaosaamisen lisäksi.

Kaupunkiympäristön toimialalla kilpailutukset toteutetaan ammattimaisesti sekä julkisia hankintoja koskevia säännöksiä ja ohjeita noudattaen. Laadukkaasti toteutettu kilpailutus ei kuitenkaan aina takaa sitä, että kilpailutuksessa saataisiin useita tarjouksia. Rakennusurakoihin sekä kunnallistekniikkaa koskeviin palveluhankintoihin kohdistuu usein ammatillisen osaamisen tai kokemuksen vaatimuksia, jotka rajaavat mahdollisten ehdokkaiden ja tarjoajien joukkoa. Lisäksi etenkin rakennusurakat voivat olla arvoltaan niin merkittäviä, ettei pienillä tai keskisuurilla yrityksillä ole taloudellisia edellytyksiä niiden toteuttamiseen. Muun ohella edellä mainituista syistä kilpailutuksiin saatujen tarjousten määrä voi jäädä vähäiseksi, vaikka kilpailutus olisi muuten toteutettu laadukkaasti.

Hankintayksikön mahdollisuudesta sulkea ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle säädetään hankintalaissa. Poissulkemisperusteet on jaoteltu pakollisiin sekä harkinnanvaraisiin poissulkemisperusteisiin. Hankintayksikkö ei voi sulkea ehdokasta tai tarjoajaa tarjouskilpailun ulkopuolelle ilman laissa mainittua perustetta. Kaupunkiympäristön toimiala ei toisin sanoen voi sulkea toteuttamiensa kilpailutusten ulkopuolelle tarjoajia vain sillä perusteella, että näiden taustat herättävät epäilyjä, vaan poissulkemiselle tulee olla laissa määritelty peruste. Mikäli perusteita tarjoajan tai ehdokkaan poissulkemiselle on, tulee tälle lain mukaan vielä varata mahdollisuus ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin ennen poissulkemistä.

Laissa säädettyjen poissulkemisperusteiden lisäksi hankintayksikkö voi asettaa kilpailutuksen ehdoiksi ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevia vaatimuksia. Vaatimukset voivat koskea muun ohella ehdokkaan tai tarjoajan taloudellista ja rahoituksellista tilannetta sekä teknistä ja ammatillista pätevyyttä. Suuressa osassa kaupunkiympäristön toimialan toteuttamissa kilpailutuksissa on asetettu ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevia vaatimuksia, jotta voidaan varmistua siitä, että ehdokkailla ja tarjoajilla on valmiudet menestyksekkäästi toteuttaa hankinnan kohteena oleva urakka taikka tuottaa hankinnan kohteena oleva palvelu. Yleisimmin soveltuvuutta koskevat vaatimukset koskevat ehdokkaan tai tarjoajan taikka näiden henkilöstön ammatillista pätevyyttä ja kokemusta sekä ehdokkaan ja tarjoajan vähimmäisliikevaihtoa.

Etenkin toimitilajohtamisen palveluyksikössä henkilöstön vaihtuvuus sekä täyttämättömät vakanssit aiheuttavat haasteita hankkeiden etenemiselle. Vaikka suurimmat henkilöstöresurssitarpeet kohdistuvatkin hankesuunnitteluun, heijastuvat ne myös rakennusurakoiden kilpailutuksiin. Avoimista vakansseista ja henkilöstön vaihtuvuudesta johtuen olemassa olevaan henkilöstöön kohdistuva kuormitus on tavanomaista suurempaa, mikä voi yksittäistapauksissa näkyä kilpailutusten laadussa. Ensijaisena toimenpiteenä tulisikin olla avoimena olevien toimitilajohtamisen palveluyksikön vakanssien täyttäminen sekä henkilöstön pitovoiman parantaminen, jotta rakennusurakoiden kilpailutusten laatua saataisiin parannettua nykyisestä. Vuoden 2022 lopulla toimitilajohtamisen palveluyksikössä oli avoinna viisi vakanssia.

Kaupunkiympäristön toimiala järjestää henkilöstölleen hankintoja ja kilpailutuksia koskevaa koulutusta niin itsenäisesti kuin yhteistyössä hankinnan palveluyksikön kanssa. Kattavasta koulutuksesta huolimatta vastaan voi tulla tilanteita, joiden ratkaisemiseen kaupunkiympäristön toimialalta löytyvä hankintaosaaminen ei riitä, vaan tämä osaaminen löytyy hankinnan palveluyksiköstä. Kaupunkiympäristön toimialan näkemyksen mukaan hankinnan palveluyksikölle tulisiikin varmistaa riittävät henkilöresurssit, jotta hankinnan palveluyksikkö pystyy tukemaan muuta kaupunkikonsernia hankintoihin liittyvissä asioissa kaikissa tilanteissa.

Kaupunkiympäristön toimialan omaa hankinta-asiantuntemusta on sovittu lisättävän hankinta-alan asiantuntijalla. Vakanssiin rahoitus saadaan vuoden 2024 budjettiin.

Kaupunginhallitus 4.9.2023 § 25

Kaupunginjohtajan esitys:

Päätetään

- a) antaa Juha Järälle ja 16 muulle aloitteen allekirjoittaneelle valtuutetulle Hankinnan palveluyksikön ja kaupunkiympäristön toimialan esityksen mukainen kaupunginhallituksen vastaus, ja
- b) esittää kaupunginvaltuustolle merkittäväksi kaupunginhallituksen vastaus tiedoksi.

Päätös:

Päätettiin jättää asia pöydälle seuraavaan kokoukseen.

Liite:

- Allekirjoitettu Juha Järän ja 16 muun valtuutetun aloite kaupungin kilpailutuksiin kehitystä ja kehitysresursseja

Täytäntöönpano: Lakiasiat ja päätösvalmistelu

Muutoksenhakuohje: 3.1. Oikaisuvaatimus- ja valituskielto

Lisätiedot:

hankintajohtaja Tiina Ekholm, etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi